

1

49

2102 P

Mappe 49
Ekspl. 12
Årg. 1941
O. V.
lf.

Friidom

Nr. 12

LANDSUTGAVE

1. årg.

De kuer aldri oss!

De brente våre gårder,
de drepte våre menn.
La våre hjerter hamre
det om og om igjen.

La våre hjerter hugge
med hårde, vonde slag:
De brente våre gårder.
De gjorde det idag.

De brente våre gårder,
de drepte våre menn.
Bak hver som gikk i døden,
står tusender igjen.

Står tusen atter samlet
i steil og naken tross.
Å, døde kamerater,
de kuer aldri oss.

(Austvågøy, Lofoten mars 1941.)

NORGES FREMTID

Terboven og Quisling har inn-
gått en avtale om Norges fremtid.
Nuvudstadsbladets Oslokorrespondent
skriver den 28-9-41 følgende om av-
talen:

- Mellom Nasjonal Samling og
rikskommisær Terboven er det i dis-
se dager truffet en principavtale
vedkommende Norges fremtidige still-
ing. Forhandlinger derom er blitt
ført mellom Vidkun Quisling på norsk
side og rixskommisær Terboven som
representant for rikskansler Hitler.

Ifølge denne avtale som nå er
kjent i temmelig vide kretser, kom-
mer den tyske civiladministrasjon
i Norge til å bli trukket tilbake
ved kommende fredsslutning forså-
vidt Nasjonal Samling på nevnte tid-
punkt har vunnet så fast fot innen
det norske folket at det foreligger
forutsetninger for at Quislingpar-
tiet kan beholde ledelsen innen na-
sjonen. Quisling skal overta post-
en som statsleder og statsminister,
men den tyske okkupasjonsarmeen blir
tilbake i Norge som garanti for land-
ets sikkerhet til det er blitt tid
til å bygge opp en ny norsk forsvars-
makt. Her skal regiment Nordland,
Den norske Legion og Norges SS dan-
ne stammen. Den nye norske forsvars-
makten skal utdannes av tyske in-

struktører og bevebnes med tyske
våpen. Dessuten sk i den norske
stat overta de oppførte befestnings-
anlegg i landet.

Tyskerne skal beholde Stavang-
er, Bergen, Trondheim, Narvik og
Kirkenes som militære støttepunk-
ter og ha rett til å holde visse
garnisoner og besetninger for all
fremtid på disse plasser. Dessuten
frar Tyskland betydlige industrielle
og økonomiske rettigheter i Norge,
bl. a. innen aluminiumindustrien,
de norske kraftverkforetagender,
kernetikkindustrien og fiskerine-
ringen. En særskilt kommisjon vil
bli utsett til å samordne de norske
og tyske interesser i disse hen-
seender, bl. a. kan sjøfartsnæring-
en vente å bli samordnet med den
tyske.

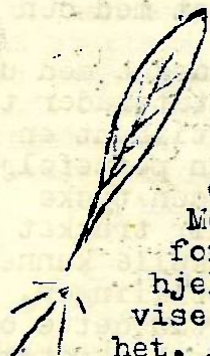
Allerede i forbindelse med ut-
nevnelser av de kst. statsråder til
postministre, ble Quisling tilbudt en
post som minister, uten portefølje
for at han siden, når den tyske
civiladministrasjon blir trukket
tilbake, uten videre skulle kunne
rykke opp i statslederstillingen.
Quisling avsto imidlertid dette og
Nasjonal Samlings generalsekretær,
Fuglesang, Quislings spesielle for-
trolige, fikk denne stillingen som

skal utgjøre det sammenbindende leddet mellom den tyske civiladministrasjonen og NS.

Allerede nu blir det med henblik på maktovertagelsen truffet foranstaltninger til å organisere det norske samfundet etter korporative prinsipper, og i sammenheng med dette skal rikstinget tre i funksjon med begge sine underavdelinger, næringsstinget og kulturtinget. Nasjonal Samlings propagandevirkosomhet for nyordningen, som det fra tysk side er blitt gitt bestemte løfter om å medvirke til, skal nu betraktelig økes. I forbindelse med dette kan en vente at et stort antall nøkkelstillinger i det norske samfund kommer til å bli overtatt av NS.

Dagens Sitat

Den danske forfatter Giskov skrev i en artikkel i 1905: Det tyske rike er grundet ved sverdet. Derfor hviler den forbannelse på det at det kun kan utvides ved sverdet og at det kun kan opprettholdes ved sverdet. Mens i det inre alt fremskritt lammes av knugende militærutgifter, mens millioner øses ut for å skape en flate som kan hamle opp med Englands, mens fattigfolk sulter og småfolk kjøper slette fødemidler til dyrtidspriiser, så damper tyske transportskip lystelig avsted med sin levende last av kanonføde. -----

Atter kommer "FRIDOM" ut med et nummer. Vi vil selv svært gjerne fortsette å sende ut avisa så lenge det er nødvendig. --- Men hvis vi skal kunne fortsette, må leserne hjelpe oss. Enhver må vise den største forsiktighet. Alt snakk og slarv må opphøre. Alle gjetninger må innstilles. --- Men stoffet i avisa skal bringes videre.

Voldsmentalitet

I forbindelse med undtagelsestilstanden ga kst. Jonas Lie en del bestemmelser hvorav vi vil gjengi følgende: " ---- Det er mulig at Hirden under disse forhold får oppgaver, eller den enkelte hirdmann mener seg å ha oppgaver, for å få Reichkommissars forordning effektuert. ---- Enhver politimann må forstå Hirdens oppgave og betydning i denne situasjon, og må stå last og brast med en enkelt hirdmann eller hirdavdeling. Selvom politimannen iaktar voldsom opptreden fra hirdmannens side, må han av all kraft hjelpe og assistere Hirden. Politiets og Hirdens oppgaver vil i denne situasjon falle sammen.

--- Alle avgivelser av mannskapene kalles tilbake - unntatt Førerens vakt og vaktholdet ved Ullevål. --- Unntagelsestilstand krever en hensynsløs innskriden av politiet mot folkemengden - selv de mindre sammenstimlinger, og en hensynsløs bruk av våpen overalt hvor politiet ikke blir adlydt. Jeg minner dog om at enhver politimann, uten hensyn til grad, bestemt og med høy stemme i kortbøt bør varsle publikum. Skytevåpen forutsettes brukt ved enhver motstand mot politiet. Jeg minner om hvad ovenfor er sagt om Hirden. Den vil i virkeligheten måtte anees som utførende en politioppgave i mange tilfeller under denne situasjon. --- "

En nazifarisering

Prost Svein Medhus, Jostedal sendte 3. sept. følgende brev til Kirkeavdelingen i Kirke og Undervisningsdepartementet: " --- Som svar på Deres skrivelse av 27 aug. kan jeg melde at jeg gjerne og med glede vil la mine gudstjenester kringkaste og ellers tale ved andakter i Kringkastningen om jeg blir oppfordret til det.

Jeg har aldri deltatt i politikk, men jeg vil gjerne tilføye
fortsettes side 5.

Utenlandsnytt

De tyske voldsherrers brutalitet og terror her i landet kjennes vi alle utmerket til. Men ikke bare her i Norge, overalt i Europa hvor tyskerne har berøvet folk deres frihet, skjer nøyaktig det samme. Henrettelser, arrestasjoner og overfall hører til dagens orden.

I protektoratene Bøhmen og Mähren har henrettelsene nådd et uhyggelig tall. - Den 27 sept. fikk riksprotektor von Neurath i Bøhmen og Mähren tjenestefrihet på grunn av sykdom(?). I hans sted ble innsatt SS-Obergruppenführer Heydrich. Han er velkjent her i landet. Det var Heydrich som var her oppe og greidde med undtagelsestilstanden i Oslo.

I egenskap av riksprotektor innførte Heydrich undtagelsestilstand og lot 84 tyskere henrette. Blant dem var tre generaler, en tidligere militærkommandant i Bøhmen Bilyssom er nær 70 år og Vojta, sjef for 6. tsekoslaviske divisjon. Regjerings-sjefen Elias er arrestert. Han frykter at han vil bli ført til Berlin. Heydrichs henrettelser fortsetter, og når dette leses har de vel for lengst passert hundretallet.

Natt til 25 sept. ble det gjennomført 24 attentat mot jernbaner i Frankrike. Som straff henrettet tyskerne 20 personer i Lille. Disse satt fengslet som gisler.

Tilsammen ble 49 mennesker dømt til døden og skutt i Frankrike i tidsrummet 20-29 sept.

Fem hollendere er henrettet for å ha hjulpet nødlandede engelske flyvere å flykte.

I Bryssel er 11 belgiere dømt til døden og skutt. En av de anklagede ble dømt til døden to ganger.

Den tyske øverstkommanderende i Belgien og Nord-Frankrike har kunngjort at for hver tysk soldat som blir drept, vil 5 franske eller belgiske gisler bli skutt.

I det rumenske oljecentrum Ploesti er 7 personer henrettet for spionasje og sabotasje.

Som represalier for en tysk soldat som ble drept er 50 serbere henrettet i Belgrad.

Den 19. sept. ble 50 personer i Zagreb henrettet. Tyskerne betegnet dem som intellektuelle opphavsmenn til attentatet mot Zagrebs telefonsentral.

Rumenias diktator Antonescu har henrettet 12 rumenske generaler. De ville ikke kjempe for Tyskland.

Enhver som har lest litt historie vet at de som foretar slike massehenrettelser selv er meget nervøse og skjønner at slutten nærmer seg.

Etter oppfordring fra London. Radio hadde tsjekkerne en ukes total avissneiki. Ikke en tsjekker hverken kjøpte eller leste aviser. Tyskerne har bestemt at alle jøder i Tsjekoslovakiet skal bære en gul davidsstjerne. Tsjekkerne svarte med å vise seg offentlig arm i arm med merkede jøder og i forretninger ble jøddinner behandlet med utsøkt høflighet.

Det hersker ikke lenger noen tvil om at det er den femte kolonne som er Hitlers hemmelige våben. I Amerika er det derfor holdt grundige opprydninger blandt statsborgere av tysk fødsel. Over hele Syd-Amerika foregår det rasier mot nazister. I Chile er det foretatt en rekke arrestasjoner og i Argentina er de tyske "kulturorganisasjoner" og det tyske handelskammer oppløst. Lederne er blitt utvist.

Frie serbiske avdelinger fører guerillakrig mot de tyske troppene. Disse styrkene er så aktive at Belgradgarnisonen er blitt mobilisert mot dem. Videre har tyskerne måttet sette inn Stukasfly mot de serbiske patrioter. I en enkelt trefning mistet nazistene 250 offiserer og menige. Videre ble det tatt fem lette bergkanoner, to batterier med syv tunge maskingeværer, to hundre automatgevær og en del del amunisjon av de frie serbiske styrkene.

Militær oversikt

Fredag 10-10 inneholdt våre norske, tysk-kontrollerte aviser alarmerende meldinger om at Sovjet-Russland var overvunnet. Men, heter det i underoverskriftene, man må regne med lokale kamper en tid fremover. -- Disse "lokale kampene" vil nok skaffe tyskerne en del bry.

Det er selvsagt ingen grunn til å ta tyskeres naive og frekke pressemeldinger høytidelig. Vi vil bare få minne om at det nu er over tre måneder siden det het seg at veiene til Moskva la åpne. ----

På Leningradfronten har tatt en heldig vending. Tyskerne sier selv at de har oppgitt å ta byen med storm. Leningrad skal beleires. Situasjonen er den at russerne nu har tatt offensiven selv. Det har vært volissomme luftkamper i dette avsnitt. Tyskerne har tapt en mengde fly. På et døgn -29/9- ødela russerne 563 fly på samtlige frontavsnitt. Russerne har fremstillet en ny fly-type som er helt overlegen i hurtighet og kampeffektivitet. I de siste dagene i september ødela russerne ni tyske panserdivisjoner. London meldte 2/10 at tyskerne var slått tilbake og russerne hadde gjenarobret Strelna 32 km. fra Leningrad. En del krigsskib fra Kronstødt har gått gjennom Moscoukanalen og grepet inn i operasjonene med hell. Krysseren Kirov har særlig gjort seg bemerket. Videre har Leningrads tunge artilleri vært meget effektivt. Tyskerne har fått tilintetgjort 12 befestede stillinger og 2 batterier. Store tyske infanteristyrker er jaget på flukt.

Midtfronten er idag i brennpunktet. Den 1. oktober satte tyskerne her i gang en stor offensiv, et siste fortvilede forsøk på å kjempe seg fram til Moskva og skaffe troppene et skikkelig vinterkvarter. Tyske tropper er i all hast kommet fra avsnittet syd for Leningrad for å delta i angrepet. Marskalk Sudjenny har foretatt et heldig flankeangrep som har brakt stor virring i de tyske rekker. --- Det kjempeslag som idag raser på midtfronten betegnes som historiens største. Det foreligger sparsomme

meldinger om slagets gang. Fredag 10-10 meldtes over London at tyskerne hadde rykket en del fram i den ene sektor og tatt byen Olenz. Her raste det forferdelige kamper og det var en avsvidd by tyskerne inntok.

I syd har tyskerne hatt noen fremgang. Men tungindustriområdet Krakau er ikke truet. Marskalk Sudjenny har slått tilbake et hvert angrep. Odessa og Krim betyr en konstant trussel mot de tyske forbindelseslinjer. Foran Odessa er det falt 160,000 tyskere og rumenerne.

Slaget om Middelhavet er ikke avgjort. Men en del tall og opplysninger fra siste sommer viser at situasjonen er meget gunstig for England. For juni lå tallet på senket tonnasje meget lavt og for juli lå tallet lavere enn noen sinne. Det lå et sted mellom 135,000 og 165,000 ton eller bare ca. 1/4 av gjennomsnittstallet for årets første del. Det vil si at for hvert senket skib kommer 240 fram til England. --- I Middelhavet blir hvert femte italienske skib senket. --- Storbritannias gjennomsnittsimpport for månedene: juni, juli, august var ca. 3 500 000 tons.

Produksjonen er i moderne krig nøkkelen til seier, har utriksminister Eden uttalt. --- De siste fem år før krigen anvendte Tyskland til sitt militærvesen et beløp som var 4 ganger større enn det England anvendte. Idag er den britiske krigsindustri kapasitet ca. 20 ganger så stor som før krigen. Der-til kommer Amerikas krigsindustri. Den engelske og amerikanske produksjon vil snart nå sitt høydepunkt og vil da overstige hele det øvrige Europas produksjon betydelig. Der-til kommer de stadig økende bombe-ødeleggekser av kontinentets industriområder og den tiltagende sabotasje i de okkuperte områder.

Den japanske stor-offensiv i Kina ble satt i gang i midten av september. Den ble en fullstendig fiasko for japanerne. De japanske tap overskred 50,000 falne. Nederlaget fremgår tydelig av en dagsbefaling fra den japanske øverstkommanderende som slutter således: "De våre mål er fullstend-

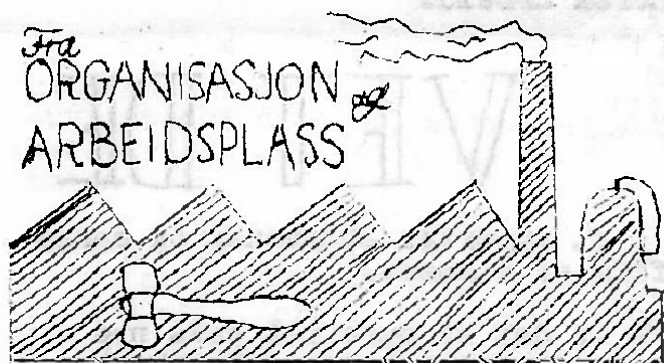
lig radd har vi 2 okt. besluttet å trekke de japanske tropper tilbake igje til sine utgangspunkter.

Det er ting som tyder på at Japan er i samme fortvilede situasjon som Italia.

EN NAZI-FARISEER (forts. fra side 2).

at jeg har delt og deler fremdeles syn med Nasjonal Samling. Men dette kan en ikke si offentlig her på Vestlandet, for da ville en prest avskjære forbindelse med menigheten. Jeg ber derfor om at dette ikke blir offentliggjort, for tilliten i menigheten er det dog det viktigste for prestegjeringens skyld. Og jeg tror det er mange prester her på Vestlandet som har det på samme måte. Sin politiske overbevisning må de for fredens skyld holde tilbake. (Dette i fortrolighet).

I ærbødighet
Svein Medhus, prost.

Det hviler søndagsstillhet over fagbevegelsen i øyeblikket. Kontingenten betales med samme flammende begeistring som alle de skatter og avgiftene som vi for tiden har. Kontorene ligger øde og folketomme. Funksjonærene stiller med rapporter fra den tiden det enda ble drevet faglig virksomhet. Kommissærene roter i gamle mapper og beslaglegger alt som de mener er farlig som f. eks. gamle sangbøker. Kontorveggene smykkes med bilder av Quisling. --- La stillheten hvile videre over fagorganisasjonen. La den sove uforstyrret, for ut av søvnen skal den en dag vakne til et nytt liv - kraftigere enn noen sinne.

Hundrevis av arresterte sitter nå i de tyske fengsler og konsentrasjonsleire her i landet etter undtagelsestilstanden.

På Akers mek. Verksted ble det

arrestert 48 mann, på Kampen verksted 13 mann, på Brown Boveri 14 mann. Ellers ble det tatt folk fra Lilleborg fabrikk, Erik Ruud, Sørensen & Balchen, Frydenlunds bryggeri, Christiania Spigerverk o.f.

Etter at de to typografene Fritz W. Hannestad og Oddvar Berg ble dømt til livsvarig tukthus, har deres arbeidskamerater samlet inn penger til hjelp for de dømtes pårørende. Det faller av seg selv for arbeidsfolk å vise sin solidaritet ved slike anledninger og på denne måte. Men aksjonen har falt tyskerne tungt for brystet og fredag den 3. okt. arresterte de 3 som har stått for innsamlingen.

I Bergen ble samorganisasjonen "erobret" av en avdeling tyskere og nazistene, postbud Rognaldsen og postsjåffør Adland. Rognaldsen ble formann, men satt bare en kort tid og er nå avløst av Knut Opdal fra Høyanger. Rognaldsen har ikke hatt noe tillitsverv i fagorganisasjonen tidligere, han er derimot strøket i sin forening for kontingentrestanse. Adland har tidligere vært kasserer i Samorganisasjonen, men fikk sparken på grunn av underlig. Nå skal han atter få fingrene bort i arbeidernes penger. Opdal oppfattes i Høyanger som en snik og streber av første skuffe.

I Sten-Jord-og Cement er forraderne rykket inn. "Potet-Bærnesen" fra Ski som etter et par dagers virke hadde gjort seg umulig i Bygningsarbeiderforbundet, er kommet dit som kommissarisk formann. Som nestformann er satt inn Karl Olsen fra Mittedal - som er løst over til nazistene for å bli vaktmester i Folkets Hus etter at nazistene tok det.

Formannen og sekretæren i Østfold faglige samorganisasjon, Oskar Lauritzen og Hans Bjerkholdt er arrestert mistenkt for spredning av illegale skrifter.

Sekretæren i Lysverkernes funksjonærforening, Oslo, Per Haraldsen er også arrestert på liknende mistanke.

I rundskriv har Landsorganisasjonen pålagt forbundene ikke å bruke "Heil og Sal" under brevene. Som kjent nektet kommissærene å

bruke uttrykket "Med solidarisk hilsen" Nå skal denne hilsen under brev igjen innføres. Akkurat som arbeiderne skulle la seg bluffe av noe så uvesentlig.

Siden sist

Willy Bjørnby har berettet i radio og aviser om sin heroiske flukt fra England i en gummibåt. Faktum er meget prosaisk. Han forliste med et engelsk transportskip på vei til Egypt og reddet seg i land et eller annet sted på den franske kyst for å ende i tysk fangenskap. For å slippe hjem til Norge forskrev han seg til Fanden, i dette tilfelle den tyske propaganda. Mannen er og har alltid vært en stympet. For noen år siden var han blant det opp i en menedaffære og er kjent for sine perverse tilbøyeligheter --- skriver "Alt for Norge".

Biskop Berggrav har i den siste tid vært utsatt for en rekke sjofle angrep i Fritt Folk. Slik som situasjonen idag er, kan biskopen ikke svare i avisen. Men søndag 5. okt. talte Berggrav i Gamle Aker kirke over teksten: Til frihet har Kristus frigjort oss, stå derfor fast og la eder ikke legge under trelldoms åk". --- Det var en glimrende preken.

I Bærum foretok sogneprest Ekeland avdukingen av en bauta over en fallen norsk soldat søndag 28-9. Etter at sognepresten hadde holdt en minnetale, trer plutselig en ukjent fram ved siden av bautaen. Han holder en flammende frihetstale, hvor han bringer en takk til ham som stupte i kampen mot overmakten, -en takk fra norske soldater i England. Til slutt folder han ut et kongebanner i silke og dekker soldatgraven med det. ---

Den ukjente forsvant sporløst.

For skolene er situasjonen blitt meget alvorlig. I Oslo har "skolestyret", rektor Harald Jensen, holdt en tale til Rektor- og Overlærerkollegiet. --- Hvis ikke skolefolk nå ville gå inn for "den nye tid", skulle han stenge de høyere

skoler. For folkeskolens vedkommende skulle man ordne seg med tvangsskoler. --- Begge Kollegier har opphørt å fungere, "skolestyret" har overtatt funksjonene.

Bensinbranden i Trondheim ble omfangsrik. Det brant 2,8 mill. liter flybensin og 300,000 liter flyolje for tyskerne. Bensinlagrene i Trondheim var de største tyskerne hadde her i landet, de utgjorde ca. 1/4 av deres totalbeholdning.

I frontavisen "Westfälische Infanterie" finner vi under overskriften "Landser fahren ins Blaue": --- Videre mot nord strekker Hardangerfjorden seg, omgitt av steile, utilgjengelige fjellvegger. Begge fjordens bredder er forbundet med en bro. Det fyller oss med stolthet å vite at broen er et tysk arbeid. ---

Som bekjent ble Fykesundbrua i Hardangerfjord ferdig lenge før tyskerne overfalt oss. Brua er norsk arbeid.

V E T I D E

- at importen av svensk og dansk film er stanset.

- at det er opprettet seks nye konsentrasjonsleire i Frankrike.

- at 573 av 790 aviser i Holland har opphørt å eksistere.

- at det finske Arbetarbladet skrev 28 sept: "at krigen snart er slutt for vår del. ---"

- at Jonas Lie som sakfører under slo 500 kr. i et bo han bestyrte i Horten.

- at svensken dr. Malte Welin som reiser landet rundt med et tvilsomt foredrag, har fatt sin doktortogråd i Tyskland.

- at den kjente skihopper Jens Røstby, N. Land er arrestert.

- at det nå til alle døgnets tider foretaes husundersøkelser i Oslo.